

REVISTA ECONOMICĂ.

Apare odată pe săptămână.

„Revista Economică” se publică din însărcinarea și cu ajutorul institutelor de credit:

„Albina”, „Ardeleana”, „Auraria”, „Berzovia”, „Bihoreana”, „Bistrițana”, „Bocșana”, „Brădetul”, „Cassa de păstrare” Miercurea, „Cassa de păstrare” Seliște, „Chioreana”, „Cordiana”, „Corvineana”, „Crișana”, „Detunata”, „Doina”, „Economul”, „Făgețana”, „Fortuna”, „Furnica”, „Hațegana”, „Hondoleana”, „Hunedoara”, „Iulia”, „Lipovana”, „Lugoșana”, „Lucașferul”, „Mielul”, „Munteana”, „Mureșana”, „Mureșanul”, „Nădlăcana”, „Nera”, „Olteana”, „Oraviceana”, „Patria”, „Plugarul”, „Racoșana”, „Sătmăreana”, „Sebeșanu”, „Selăgeana”, „Sentinela”, „Sylvania”, „Someșana”, „Steaua”, „Timișana”, „Ulpiana”, „Victoria”, „Vlădeasa” și „Zlăgheana”.

Prețul de prenumărare:
pe 1 an K 20—, pe 1/2 an K 10—.

DIRECTOR:
Dr. CORNEL DIACONOVICH.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Anul III.

Sibiu, 2 Novembre 1901.

Nr. 43.

Cualificațiunea oficialilor de bancă.

În zilele din urmă am fost surprinși din partea unui număr mai mare de oficiali de bancă cu o scrisoare, în care aceștia se plâng în contra unor pretinse nedreptăți ce s'ar fi făcut corpului oficialilor noștri de bancă în articolul publicat în Nr. 18 al „Revistei Economice” sub titlul: „Problemele Reformei Băncilor. — Funcționarii —”.

Am numit această scrisoare o *surprindere*, căci după natura lucrului nici-când nu ne puteam aștepta mai puțin la o asemenea recriminațiune decât acum: aproape 6 luni după publicarea articolului, și după-ce necontenit am insistat pentru discuțiunea publică a ideilor lansate în seria de articole despre problemele reformei băncilor, după-ce această discuțiune de fapt a și urmat chiar în jurul chestiunii funcționarilor și aceștia s'au bucurat în coloanele revistei noastre de cea mai extremă ospitalitate.

Va fi greu, a explica în mod plausibil cauzele și motivele pentru cari aceia-și oficiali cari au participat la discuțiunea amintită, au retăcut recriminațiunile lor atunci, ba chiar și în conferența oficialilor de bancă din Cluj, și le au amânat până astăzi, când conferența Directorilor de bancă prin concludul seu Nr. VIII. E. din 20 Septembrie a. c., s'a identificat cu vederile articolului nostru și a sancționat chiar concludsiunile lui.

Dar trecem preste această întrebare, precum și preste modul cum a fost înscenată acțiunea de care vorbim. Sunt aceste mai mult chestiuni de *formă*, și ori-cât de îndreptățite ar fi și în această privință unele observări, ne vom mărgini exclusiv numai la *meritul* chestiunii.

Să stabilim înainte de toate substratul recriminațiunilor și apoi să le supunem unei apleții obiective.

Scrisoarea ce am primit susține, că articolul din Nr. 18 al „Revistei Economice” ar fi „jignitor, ba deadreptul vătămător” pentru corpul oficialilor de bancă, ar cuprinde o „discualificare nedreaptă și injustificabilă” a oficialilor actuali, încât i-ar declara „incapabili pentru posturi conducătoare” la băncile noastre. Ca să cităm cuvintele lor proprii, oficialii reclamanți găsesc că articolul nostru ar susține: „că funcționarii de bancă cu pregătiri din școala superioară comercială pe lângă o praxă bună și îndelungată nu sunt conducători buni de bancă”, și pe baza acestei afirmațiuni cer apoi „corigarea nedreptății” (sic!) ce li-s'a făcut.

Dacă în întreaga afacere preste tot este trebuință de vr'o corectură, ea se va pute face fără mari greutate; n'avem decât să delăturăm o mică *neînțelegere* și puțină *susceptibilitate* exagerată, și apoi ușor vom conveni asupra adevărului.

Anume este fapt, că noi am ținut chiar contrarul celor ce ni-se impută, încât am susținut, că pentru a fi bun conducător de bancă, se recere pregătire superioară și praxă bună.

Vom arăta acum, ce ne a îndemnat a accentua trebuința acestei cualificațiuni, precum și forma în care am accentuat-o, și apoi vom căuta să explicăm, cum au ajuns funcționarii reclamanți să interpreteze expunerile noastre în sens contrar.

Delegațiunea băncilor, în ședința sa din 16 Dec. a. tr., ocupându-se cu scăderile organismului băncilor noastre, a constatat între altele, că aceste neajunsuri în mare parte sunt a se atribui împrejurării, că elementele conducătoare ale băncilor noastre, au fost lipsite de o cualificațiune specială pentru

afaceri financiare. În consecință a ajuns la convingerea, că între problemele reformei băncilor este a se număra și ridicarea nivelului intelectual al oficialilor, și prin concludul Nr. 30 punct c. ne a îndrumat, a pregătit și formula pe această basă și în sensul discuțiunii urmate, un proiect de conclud pentru proxima conferință a Directorilor de bancă.

Conformându-ne acestei însărcinări, am scris articolul din Nr. 18 al „Rev. Economice“, în care ținând cont de vederile exprimate în sinul Delegațiunii, — am apretiat hărnicia și meritele corpului oficialilor noștri, dar pe baza experiențelor trecutului a trebuit să constatăm, că pân' aci ne au lipsit administratori de bancă în sensul adevărat al cuvântului, și că în vederea lărgirii cercului de activitate și a complicării agendelor băncilor noastre, precum și a pretențiunilor tot mai mari ce legislațiunea și pân' acum le formulează față cu conducerea institutelor de credit, și le va formula de aici înainte în măsură cu mult mai mare, — ni-se impune datoria de a ne îngriji pentru viitor de o „sucedentă“ pe deplin calificată pentru specialitatea afacerilor de bancă.

În firul expunerilor noastre am dat expresiune părerii, că școalele „medii“ de cari dispunem, și al căror program nu este întocmit în special pentru calificarea oficialilor de bancă, nu vor putea da generațiunii viitoare calificățiunea de care avem trebuință, și din această cauză am insistat pentru crearea unui curs *practic*, organizat anume cu considerare la trebuințele speciale ale băncilor noastre, iar încât privesc institutele mai mari, am indicat trebuința unei „pregătiri superioare“, unei „calificățiuni academice“.

De aceste cuvinte — pare-ni-se — s'au speriat oficialii reclamanți, și această neînțelegere o explicăm noi prin susceptibilitatea exagerată de care am vorbit.

Și că nu greșim în presupunerile noastre, ne arată destul de clar următoarea întrebare ce ni-se pune în scrisoarea de care vorbim. Ni-se dăce anume : „Cari pregătiri le înțelegeți DV. sub pregătiri academice, anume : tehnica, teologia, jura, filosofia sau medicina?“

Sub „calificățiune academică“ noi nu înțelegem alta decât cea-ce acest cuvânt indică și ce înțelege sub el lumea întreagă, anume o calificățiune obținută la o școală superioară, la o universitate sau academie. Și deoarece-ce în articolele noastre nu a fost vorba de chestiuni teologice, medicinale, etc., e prea natural că n'am putut înțelege o facultate teologică, de medicină, etc., ci numai

o școală superioară în care se profesază științele economice-financiare, precum este între altele spre exemplu o academie comercială. Și deoarece-ce oficialii reclamanți se pare că s'au supărat mai ales din cauză că au înțeles cuvintele noastre astfel ca și când noi am milita în deosebi pentru preferirea candidaților cu studii juridice, o spunem cu toată francheța, că într-o adevăr preferim acest element sub condițiunea de a mai face și studii practice speciale în materie comercială și financiară, deoarece-ce absolvenții facultăților juridice, afară de aceea că după planul lor de învățământ au trebuit să facă anumite studii economice-financiare (cum sunt economia națională, politica financiară, dreptul financiar, etc.), dominează totodată și dreptul comercial și cambial, și preste tot disciplinele juridice ce ating interese economice-financiare.

Nu încapă îndoială, că aceste studii, în sine, și fără de pregătiri speciale și practice pentru afaceri de bancă, nu pot fi considerate ca o calificățiune suficientă, dar de altă parte nu se va putea nega, că un candidat cu asemenea pregătiri cu mult mai ușor își va putea *completa* calificățiunea pentru conducerea unei bănci, decât un absolvent al școalelor medii, pentru-că acesta din urmă cu mult mai greu va putea pătrunde o mare parte a disciplinelor indispensabile pentru un conducător de bancă, și mai cu anevoie își va însuși acele vederi mai largi și cea cultură superioară, ce cu drept cuvânt se poate pretinde dela directorul bine salarizat al unui mare institut de bani.

Nu negăm, că în mod excepțional se vor găsi și directori excelenți fără studii juridice sau preste tot academice, precum și mulți juriști cari se vor dovedi rei conducători de bancă. Dar aceasta este o chestiune *individuală*, iar noi am vorbit de o calificățiune *generală*, și din acest punct de vedere este prea natural, că băncile noastre, îndată-ce mijloacele lor le permit a angaja și salarisa în mod corespunzător oameni cu calificățiune academică, vor trebui să prefere pe aceștia candidaților cu o calificățiune inferioară.

Acesta este tenorul expunerilor noastre, cari înțelese în sensul lor adevărat și nemistificate prin susceptibilități individuale, credem că nu pot fi nici excepționate, nici combătute.

În această convingere ne întăresce și împrejurarea, că în conferința directorilor de bancă nu s'a ridicat nici un cuvânt contra propunerii făcute de delegațiune în această chestiune, nici contra argumentelor înșirate

pentru motivarea ei. Și această conferință a fost compusă aproape exclusiv din oficiali de bancă, — și anume nu numai din directori de bancă, dar fără îndoială din elemente, căror nu li-se poate discuta o judecată nepreocupată și priceperea pentru adevăratele interese ale băncilor și ale funcționarilor acestora.

Și cu aceste am fi terminat.

Am arătat anume, că expunerile articolului nostru referitor la ridicarea nivelului intelectual al sucrescenței oficialilor noștri de bancă nu este de a se atribui unei „greșeli de condeiu“, — după-cum oficialii reclamanți au binevoit a se exprima, — ci este interpretarea fidelă a vederilor cercurilor celor mai competente, aprobată de elementele conducătoare ale băncilor noastre.

N'avem deci nimic a „coriga“, mai ales nu o pretinsă „nedreptate“, care nimărui nu s'a făcut, și pe care, credem că după deslușirile date, nici oficialii reclamanți nu o vor mai pute susține.

Căci aprețiând articolul nostru în mod nepreocupat, fără susceptibilități individuale, chiar din punctul de vedere al oficialilor de bancă nu se va pute găsi în el altă intențiune, decât asigurarea viitorului corpului funcționarilor și aducerea în consonanță a intereselor lui binepricepute cu interesele institutelor ce îl susțin. Și după concludul ce Conferința directorilor de bancă l'a luat chiar în urma acestui articol și a propunerii făcute de Delegațiune pe baza lui, sperăm și credem că acest scop se va și realiza și că de acest rezultat se va bucura în primul rând corpul oficialilor dela băncile noastre.

Reforma institutelor de bani.

Sensaționalul faliment al băncei „Bau- und Bodencredit-Bank“ din Șopron, despre care am amintit și noi în ultimul număr al „Revistei Economice“, a aruncat valuri mari în opiniunea publică a țerei. Aproape întreaga presă s'a ocupat cu acest cas caracteristic, în primarticole scrise cu mai multă sau mai puțină cunoștință de cauză, cari însă toate culminează în cererea, ca institutetele de bani, și în special institutetele de bani din provincie, să fie reglementate prin măsuri legislative.

Este a se lua deci ca un ce sigur, că mai curând sau mai târziu, guvernul și legislativa, sub forța împregiurărilor și a opiniei publice, vor trebui să vină în direcțiunea

aceasta cu reforme, cari fără îndoială vor știrbi mult autonomia actuală a institutelor de bani. Întrebare este acum, dacă zace în interesul institutelor de bani de a aștepta cu totul nepreparate aceste măsuri legislative, sau este mai consult, ca pentru prevenirea unui amestec nedorit și jignitor, institutetele de bani, să realizeze din propria lor inițiativă, și încă din bună vreme, toate reformele reclamate de adevăratele lor interese și de interesele numeroasei lor clientele.

Chestiunea reformei institutelor de bani a format în anii din urmă obiectul unor vii discuțiuni în foile de specialitate din țeară, și mai cu seamă în „Magyar Pénzügy“, fără însă ca schimbul de idei, ce a urmat în jurul acestei teme, să poată arăta oarecari rezultate reale.

Nu tot așa se poate dice aceasta despre institutetele de bani române, cari recunoscând la timp pericolul ce ar implica amestecul organelor statului, au continuat acțiunea de reformă inaugurată în prima conferință a directorilor de bancă în 1898, cu o perseveranță deamă de importanța cauzei. Astfel în ultima conferință a directorilor de bancă s'a făcut un pas înainte în chestiunea reformelor proiectate, întrucât Delegațiunea a venit, precum se scie, cu propuneri concrete, dela a căror acceptare și executare va depinde viitorul organizațiunii noastre financiare-economice.

Cumcă calea propusă de Delegațiune în scopul consolidării băncilor noastre este bună, ne-o dovedesce și împregiurarea, că una din cele mai vechi și mai fruntașe reviste financiare din țeară, „Magyar Pénzügy“, presintă acțiunea de reformă a băncilor române drept exemplu demn de a fi urmat și de celelalte institutete de bani din patrie, căroră le pune în vedere pericolul, ce le amenință în timp nu prea depărtat, cu următoarele cuvinte:

„Cugete-se institutetele de bani din provincie, că unde ajung, dacă vor rămâne și pe viitor neactive și isolate, și în loc de a înființa, după exemplul institutelor de bani române, reuniunea regnicolară a institutelor de bani din patrie, vor privi indiferente cum se reduce, cum se nimicesce prin singuraticile falimente, increderea de care s'au bucurat până acum la publicul mare institutetele de bani din patrie. Va veni timpul când guvernul și legislativa vor trebui să asculte glasul opiniunii publice și se va nasce o formă oarecare a ingerinței din partea statului, care apoi încetul cu încetul va nimici autonomia institutelor de bani. Diarele pretind deja de acum cel mai extins drept de ingerință din partea statului; unele pretind exmiterea unui *comisar guvernial*, care cu ajutorul experților, ce i se vor atașa, să se năpustească asupra institutelor de bani din provincie și să procedă cu rigoare draconică, dacă află o incorectitate cât de mică. Altele pretind *statificarea administrațiunii depositelor*

spre fructificare; ba se ridică și voci de acelea, cari pretind ca guvernul să incredințeze controlul preste institutele de bani din provincie, unui așa numit „consiliu” compus din persoanele conducătoare ale institutelor de bani frunțașe din Budapesta. Din toate acestea ați nu se alege nimic, dar mâne, ori poimâne se poate întâmpla ceva, ce să constrângă guvernul și legislativa deadreptul, a pune în aplicare măsuri menite a răpi independența institutelor de bani. Noi de ani de zile tot accentuăm necesitatea de a se crea *reuniunea regnicolară a institutelor de bani*; ceea-ce am publicat noi pe tema aceasta, umple volume întregi și în foaia noastră au scris mulți bărbați de specialitate distinși; majoritatea institutelor de bani însă a rămas indiferentă față de aceasta idee și ne temem că atunci când se vor trezi, va fi prea târziu. Dacă falimentul din Șopron ar deștepta în direcțiunea aceasta convingeri mai bune și ar duce la înființarea reuniunii regnicolare, și dacă în cadrul acesteia inactivarea controlului extern benevol, ar delătura în cele din urmă suspițiunea tot mai mult nutrită, că în țeară mai sunt multe institute de bani, asemenea celui din Șopron, și între funcționarii acelora. mulți Schladerer-i, atunci numeroasele falimente rușinoase și mult păgubitoare de până acum, s'ar pute considera oarecumva ca catastrofe provocate de nemesă, în urma cărora, ca și după o furtună, urmează o viață nouă“.

Cuvintele lui „Magyar Pénzügy” credem a le pute adresa și noi tuturor acelora, cari au considerat și consideră poate și acum acțiunea de consolidare și de reformă propusă de Delegațiune, ca o acțiune superfluă la băncile noastre.

Crisa în comerțul universal.

⊙ Din un număr mai recent al revistei berlineze „Export”, organul asociațiunii centrale pentru geografia comercială și promovarea intereselor germane în străinătate, extragem următorul articol de interes general:

Încă de prin primăvara anului 1900 și-a luat începutul criza comercială, care nu s'a extins numai în Europa, ci a cuprins întregul comerț din lume, secerând multe victime, al căror număr încă nu și-a ajuns limitele. Se naște acum întrebarea: cât va mai dăinui criza, prin ce s'ar pute influența slăbirea ei, și cari factori sunt aceia, cari ar pute provoca o ameliorare mai grabnică sau mai târzie?

Pentru ca să putem da un răspuns la aceste întrebări, va trebui neapărat să ținem cont de diferitele motive ale crizei și apoi amăsurat naturii acestora se vor pute enumera și mijloacele de sanare.

O înprejurare, care a favorizat mai mult lățirea crizei, este fără îndoială *resboiul din Africa sudică*. După părerea Englezilor, a căror majoritate aparține branșei de comerț, se credea că resboiul englezesc din Africa sudică va fi un lucru ușor, și se va termina iute în interesul bine priceput al cuceritorilor, deschizându-se întreprinderilor englezi un complex colosal de țeri. Astfel pofta englezească de anecsiune a aflat un aliat puternic în interesul general de afaceri, deoarece se spera că, dacă Anglia va eluipa o victorie grabnică, se vor face transporturi mari de bunuri spre Africa de sud, se vor edifica rețele mari de cale ferată, imigrarea se va spori, minele de aur și diamante vor da beneficii tot mai mari, — Africa de

sud ar deveni un Eldorado modern, după a cărui comori vor concura pe întrecute diferitele popoare.

După cât scim însă, faptele au hotărât altfel, și așa toate speranțele vaste s'au prăbușit. Până când au dăinuit însă aceste speranțe, au nutrit păreri optimiste asupra dezvoltării viitoare comerciale a tirgului universal. Înainte de erumperea resboiului, situațiunea comerțului din Asia estică era încă normală, complicațiunile serioase se păreau încă îndepărtate. Comerțul estindic asemenea nu lăsa nimic de dorit și cu atât mai puțin comerțul din Africa de nord și din Australia. Comerțul din Australia a trecut teafăr printr'o crisă grea, iar capitalismul englezesc și întreprindătorii au început iarăși să-și mărească în mod însemnat acțiunea în Australia, și anume în Noua-Selanda. Negoțul în Canada încă le mergea pe plac. Rusia a avut o sucrescență în export și prin urmare și o putere de cumpărare mai mare. Valuta rusească se îmbunătățise în mod însemnat, astfel că sute de milioane de capitaluri belgiene și germane au încurs în Rusia, atât pentru exploatarea de Nafta, cât și pentru aflarea de isvoare nouă de cărbuni și fer în Ural, ca astfel să se dea avânt întreprinderilor industriale din Polonia și să se provadă agronomia progresândă cu materialurile necesare de exploatare. Sume imense, miliarde de franci, au încurs din Franța spre Rusia în formă de împrumuturi, pentru ca să mărească disponibilitățile rusești și pentru ca să sprijinească zidirea de cai ferate în Rusia europeană și în Asia nordică. Situațiunea comerțului din Orient s'a îmbunătățit treptat; speranțele legate de clădirea căii ferate din Bagdad, precum și a celei din Syria, deveneau tot mai actuale, prin ce relațiunile comerciale în unii rami de export se consolidau tot mai tare.

Nicăiri însă nu era prosperitatea economică generală mai mare de cât în Europa și în Statele Unite din Nord-America, adevă în părțile mai civilizate de pe continent. O mulțime de rami noi industriali au luat avânt, înainte de toate branșa electrică; populațiunea a crescut an de an cu milioane — numai în Germania singură cu 800,000 de suflete, — clasa productivă s'a înmulțit amăsurat avântului general. Casele comerciale existente s'au estins pe toate terenele de acțiune economică, dând tot deodată naștere la o mulțime de întreprinderi noue.

Nu mai în America de sud și centrală era mersul afacerilor mai molatec, mai liniștit. Chile, Peru și Bolivia suferiau încă de consecvențele resboiului, Argentina în urma economiei rele, precum și în urma efectului unei recolte mediocre. Țerile principale în producțiunea de cafea își vedeau reduse capacitatea de consumațiune și de cumpărare în urma scăderii prețurilor cafelei, precum și în urma recoltei rele. Chiar și în Cuba și în celelalte colonii Spaniole transmarine resboiul a cauzat o decadență economică, iar puterea de cumpărare a Spaniei a scăzut până la minim. După ce America nordică a devenit biruitoare în urma evenimentelor resboinice succedate repentin, a luat un avânt nemaipomenit nu numai pe terenul general de industrie, ci și pe terenul producțiunii agricole.

Hausse-ul comercial a fost favorizat cu deosebire prin politica fermă de pace a statelor europene. N'au lipsit însă nici momente politice de caracter amenințător. Turburările din Armenia, cucerirea Madagascarului prin Francezi, veleitățile politice ale partidului opozițional din Franța, cutesanța partidului de resboiu din Statele Unite, ținuta Statelor Unite în chestiunea Nicaragua și Samoană, amenințările ascunse ale Angliei

contra Germaniei, se păreau a fi tot atâtea momente amenințătoare pentru turburarea păcii. Dar tăria triplei alianțe, precum și deosebita rezervă, ce a păstrat Rusia față de aceste intrigi, au contribuit la menținerea păcii și această împrejurare, în legătura cu momentele amintite, au creat un period de prosperare economică fără păreche.

Și tocmai în acest moment de supremă prosperitate s'a început acțiunea politică de anexiune engleză în Africa sudică, și acesteia i-au urmat imediat încercăturile chinezești, cari au concentrat la Peking armatele celor mai multe state europene. Nesiguranța urmărilor ce le ar pute avea politica de invasiune atât în Africa de sud cât și cea din Asia estică, a provocat în cercurile mercantile o profundă neîncredere. Cu privire la chestiunea estasiatică se pare că s'au mai calmat spiritele, dar pentru acea îngrijirile față de dezvoltarea lucrurilor din Africa de sud, preocupă încă lumea, și de sine înțeles, comerțul englezesc este mai mult atins de urmările acestei nesiguranțe.

Prin împrumuturile de resboiu, și de alte soiuri, prin extinderea de tot mare a afacerilor comerciale și prin scumpirea enormă a muncii, au devenit banii mai rari și scontul s'a urcat, cu alte cuvinte speșele producției s'au mărit și prin aceasta s'au îngreunat condițiunile de producție ale industriei.

Această împrejurare a mărit neîncrederea, care se ivise în urma dezvoltării evenimentelor politice, încă și mai mult atunci, când cererea fabricatorilor în ramii mai principali de producție era satisfăcută și când pas de pas creștea supraproducția în ramii principali de întreprinderi: în clădirea de căi ferate, de bastimente, de linii telegrafice și cablu și cu deosebire în electricitate. Întreprinderile mari terminate deja, deveneau rentabile numai după un șir de ani. Sub influința astorfel de relații era prea naturală resilierea creditului, iar tendința de urcare a discountului primea nutremânt nou. Se mai întâmplă între atari împrejurări, și încă la timp nepotrivit, că regiunile își publicau programele referitoare la politica lor comercială într'un mod mai mult sau mai puțin inclar, altele iarăși puneau în perspectivă o politică defensivă mai strâșnică, cece a contribuit mult la paralisarea inițiativei economice. Deja de ani de zile lumea economică geme sub povara supraproducției, a lipsei de bani și a nesiguranței în politica economică.

Urmările acestor stări anormale au trebuit să le resimtă în primul loc acele grupuri de întreprinderi, cari și-au încordat disponibilitățile până la extrem, cu scopul de a beneficia din conjuncturi, și cu deosebire au trebuit să le resimtă băncile de întreprinderi și fondări, și anume acelea cari au fondat o mulțime de întreprinderi pentru clădirea de căi ferate, etc., și au întrelăsat a desface în piață la timpul potrivit acțiunile pentru aceste întreprinderi. Pentru prevederea acestor întreprinderi cu capitalul necesar respectivele cercuri de speculație s'au vădit nevoite a le da avansuri mai mari, iar trebuințele proprii să și-le coperă prin cambii. În urma lipsei de bani, ce creștea și de azi, se văd nevoite instituturile mari de bani să respingă scontarea de cambii, cari inundaseră piețele monetare în mod îngrijitor, și aceasta a avut de urmare reacțiunea bine cunoscută, cu tristele ei consecințe.

Suntem datorii însă să constatăm că instituturile mari, cu singuratică excepțiune, s'au documentat solide și bine acreditate, și numai acestei împrejurări este a se mulțami, că baisse-ul de pe piața monetară

și de credit se pare a fi învins, într'u cât nu se vor mai ivi complicațiuni neprevăzute, cari să producă o întorsătură spre mai rău. Despre industrie nu putem susține același lucru. Creditul pentru întreprinderi industriale mai slăbute este încă prea scump — dacă peste tot se dă. sau se poate acorda.

În urma rezervei îndreptățite, ce o observă încă instituturile dătătoare de credit, industria va avea să mai noteze multe jertfe, până când se va face o generală schimbare spre bine. Nu mai încapă îndoială, că în urma poverii ce apasă industria, trebuie să sufere și milioane de lucrători. Când se va ameliora situațiunea, nimeni n'o poate spune cu siguranță. Luând însă în considerare, că necesitățile zilnice, — chiar și ale populațiunii mai lipsite, — au luat o proporțiune relativ mare, în urma obiceiului de mai mulți ani; dacă ne gândim mai departe, că întreprinderile mari: clădirea de căi ferate, bastimente, poduri, canale, telegraf, etc. nu pot stagna, ci în interesul propriu trebuie să fie terminate, și în fine considerând că în timpul din urmă s'au făcut propuneri în interesul păcii universale din părți de tot distinse, iar resboiul sudafrican încă va trebui să înceteze nu peste mult și probabil în defavorul Angliei, — se poate admite cu deosebire în urma deschiderii treptate a Asiei pe seama Europei, că în scurt timp va fi învinsă atât starea anormală a pieței monetare și de credit, cât și baisse-ul în ramii mai principali ai industriei.

În chestiuni economice nu este consult a face profetiri, dar presemnele de pân' acum ne întăresc în credința, că cu începutul anului nou se vor ivi stări mai bune, și că ramii de producție vor începe acțiunea cu curaj înalt și cu nou succes. Ar urma un puternic impuls în sensul acesta, dacă Anglia ar avea curajul moral de ași repara nedreptățile față de Buri prin admiterea unui juriu, care de sigur numai în favorul Burilor și-ar pute da verdictul. Nu-i prea târziu pentru Anglia, ași păstra pe calea aceasta celelalte posesiuni din Africa. În cazul contrar se poate expune la pericolul, ca în câteva luni să pierdă și țera Cap. Lupta decisivă prin arme se va da probabil încă în anul acesta. Cine poate însă ști, dacă prin aceasta se va încheia și pacea?

JURISDICȚIUNE.

Decisiuni curiale.

Domiciliarea ulterioară a cambiei. Față de obligatul cambial o domiciliare ulterioară a cambiei, cum se știe, nu are valoare. Dacă însă cambia s'a emis fără domiciliu și ca domiciliat a fost indicat, fie și ulterior, escomptorul, atunci față de acest proprietar cambial nu se poate ridica excepțiunea, că domiciliarea este ilegală. (Curia reg. sub Nr. 1452/900)

*

Speșele de proces ale masei concursuale nu formează o creanță a masei, prin urmare ele nici nu cad sub dispozițiunile restrictive ale § 50 al Legei concursuale, conform căruia creanțele se acoper numai condiționat și în proporțiunea mijloacelor disponibile. Massa concursuală poate fi constrânsă la plata speșelor în cas de lipsă chiar și prin execuțiune.

(Curia reg. sub Nr. 1546/900).

*

Dreptul de pîră contra licuidatorilor. Licuidatorii pot fi pîriți, în sensul § 205 al L. C., din

partea celor păgubiți nu numai în cazul unei excontențări ilegale a acționarilor, ci și în toate cazurile acelea, în cari au excontențat în mod ilegal pe vr'un creditor al societății.

(Curia reg. sub Nr. 111/901).

*

Respingerea ofertului de asigurare. În sensul legii comerciale respingerea ofertului de asigurare are să urmeze în timp de 48 de ore, căci la din contră oferta este a se considera ca primit și asigurarea se va privi ca încheiată definitiv. Într'un caz concret Curia reg. a adus acum, sub Nr. 1459/900, hotărîrea, că termenul de 48 ore nu este a se calcula dela data scrisorii de ofert, ci dela predarea ei prin postă.

*

Semnul crucii pe cambie, ca subscrierea acesteia să devină validă, trebuie pus înaintea numelui cu mîna proprie a persoanei subscrise. Nu este valabilă subscrierea, dacă semnul crucii a fost pus înaintea numelui prin persoana plenipotențiată ca subscritor de nume.

(Curia reg., Nr. 1485 ex 1900)

REVISTA FINANCIARĂ.

Situațiunea.

Sibiu, 31 Octobrie 1901.

⊙ Incordarea tirgului monetar internațional, despre care am amintit și în raportul trecut, se pare că la începutul acestei săptămîni ar fi ajuns la un punct de repaus. Imprejurarea, că Banca Angliei nu a aflat cu cale ași urca etalonul, după cum se signalisase în săptămîna trecută — a mai liniștit spiritele. Se credea anume, că Banca de emisiune englesă își va urca scontul numai într'u apărarea intereselor sale față de desvoltarea tirgului monetar frances. Statutul Băncii, conform ultimului buletin, nu este atât de redus, încât să deie nascere la îngrijiri. Reserva și acum întrece încă suma de 24 milioane punți, iar cursul sterlingului în New-York a ajuns la un punct atât de urcat (4·87), încât pericolul unui export de aur spre New-York se pare a fi cu totul delăturat. Prin urmare un export mai mare ar fi probabil numai spre Paris sau poate chiar spre Germania. O urcare a etalonului Băncii engleze, se crede însă că numai atunci va urma, dacă cererea per ultimo va lua astfel de dimensiuni, încât rezerva s'ar reduce cu 2—3 mil. punți.

Părerile referitoare la scumpirea banilor în Franca și baissu-ul cursului de devise asupra Angliei, — sunt diferite. Obligămintele Franciei față de Statele-Unite din Nord-America, rezultate în urma importului de cereale, se crede că s'au aplanat prin trasări din partea firmelor franceze asupra celor din Londra, la care s'au mai alăturat și unele operațiuni de bursă, respective realizări în valori de aramă.

Un rol important și des amintit joacă regimul rusesc, care și-ar fi retras din Paris colosalele bonuri rezultate din ultimul împrumut. O confirmare indirectă a lipsei de bani în Rusia (care s'a desmințit oficial), este negocierea inițiată cu grupul Rotschild din Paris în chestiunea unui împrumut de 200 mil. franci. Nici nu este surprindătoare ținuta rezervată a tirgului monetar din Paris, cu atât mai virtos, că și acum se menține încă știrea, că guvernul Franciei va face o emisiune de rente.

Situațiunea aceasta a avut un efect marcant în Germania, precum și la noi, ceea-ce ese la evidență în tirgul de devise. La noi se pare ca și cum piața monetară ar fi în ajunul unor cereri mai mari de bani.

Devisele noastre pe piețele de vest arată de altfel numai oscilațiuni mici și aceasta denotă o desvoltare favorabilă a bilanțului nostru financiar precum și faptul că valuta noastră progresează în stabilitate.

La încheierea acestui raport ne vine știrea, că Banca Angliei (poate încă astăzi) va urca scontul în urma cererilor mari per ultimo. (L'a și urcat dela 3 la 4%. Red.) Scontul privat s'a urcat deja cu $\frac{1}{8}\%$ peste cel oficial.

SOCIETĂȚI FINANCIARE ȘI COMERCIALE.

Casul băncii „Székely egyleti első takarékpénztár“ din Sz.-Udvarhely. În coloanele „Rev. Econ.“ s'a accentuat la diverse ocașii pericolul, ce se poate nasce pentru instituttele noastre de bani, dacă ele usează resp. exploatează în măsură exagerată creditul de reescompt, care ar trebui să formeze pentru ele numai o resursă *extraordinară* de bani pentru cazuri de necesitate urgentă. Aserțiunile noastre se ilustrează foarte bine prin cazul băncii „Székely egyleti első takarékpénztár“ din Sz.-Udvarhely, una dintre cele mai vechi bănci sēcuiesci, care a ajuns insolventă din cauză că nu și-a putut regula la timp scadențele, ce le avea la o bancă din Cluj, în urma cărei împrejurări i-au detras creditul toate celelalte bănci cu cari a stat în legătură de reescompt, iar deponenții s'au năpustit asupra ei, cerându-și depozitele. În strimtoarea sa banca a cerut ajutor dela ministrii de interne și de finanțe, cari la rëndul lor au intervenit în favorul băncii strimtorate la instituttele mari de bani din B.-Pesta. Banca insolventă are două filiale, la Cristurul sēcuiesc, (Sz.-Keresztur) și la Parajd, și dispune de un capital social de K 100,000.—, pe când rezervele se urcă la K 300,000.—. Depozitele se cifrează cu K 1·4 milioane, din cerut s'au anunțat spre ridicare în timpul din urmă circa $\frac{1}{2}$ milioane K. Portfoliul de cambii represintă rotund K 2 milioane, *Reescomptul* K 900,000.—, iar împrumuturile ipotecare se urcă la $\frac{1}{2}$ milioane K. La cele două filiale sunt plasate circa K 400,000.—. Institutul deci este *activ*, dar insolvent.

Pentru liniștirea deponenților sei, direcțiunea a convocat o conferință, în care deponenții s'au convins, că dacă și vor pretinde depozitele deodată, institutul va fi necesitat a se declara în stare de faliment, prin ce situațiunea s'ar agrava și mai mult.

Au decis deci a propune adunării generale, care a fost convocată pe 13 Octobrie a. c., *liquidarea societății*, și sub decursul liquidățiunei a nu și pretinde depozitele, mulțămindu-se eventual și numai cu 80% ale depositeilor lor.

În urma intervențiunei celor doi ministrii, băncile budapestane au exmis la fața locului pe vice-directorul uneia din ele, care studiând situația, a exoperat pentru trebuințele mai urgente un ajutor de K 50,000.—. Băncile interesate s'au întrunit în o conferință, al cărei obiect a fost acordarea unui *moratoriu* pe seama băncii ajunse în crisă.

Conform scirilor mai noue, concludul de liquidare al adunării generale dela 13 Octobrie a. c. n'a fost aprobat din partea tribunalului competent, din cauza unor defecte formale ivite în convocarea adunării generale și în compunerea bilanțului. Direcțiunea a recurat contra decisiunei tribunalului, convocând toto-

dată pentru enunțarea lichidațiunii o nouă adunare generală pe 17 Novembre 1901.

Într'un comunicat al ei direcțiunea societății de care ne ocupăm, constată, că *insolvența băncii n'a cauzat-o pasivele ei, ci activele ei angajate în măsură exagerată.*

Dacă un institut *maghiar*, activ și cu conducere cinstită, care a putut plăti până deunăzi o dividendă de 14%, cu toată protecțiunea proverbială de care se bucură Secuții, a putut ajunge în o asemenea stare numai din cauza extinderii exagerate a reescomptului, — nu va fi greu a ne închipui soarta unei bănci *românești* într'un cas analog.

Să luăm aminte!

*

STATISTICĂ.

Avuția națională a Ungariei. Revenind asupra datelor publicate în această materie în Nr. precedent al „Rev. Econ.“, dăm aci din prelegerea ținută de Dr. Friedrich Fellner în una din ședințele *institului internațional de statistică* un resumat al părții ce se referă la Ungaria.

Pentru rezolvarea problemei ce ne ocupă, trebuiesc mai întâi stabilite marginile, până unde se estinde evaluarea. Avuția națională cuprinde toate acele bunuri și valori economice, asupra cărora dispune un popor la un anumit timp. Bunurile economice, a căror valoare nu se poate exprima în bani, nu sunt considerate; prin urmare obiectul prețurii îl formează proprietatea fonciară, edificiile, mijloacele de comunicațiune, averea mobilă și pretensiunile față de străinătate. De oare-ce sistemul nostru de contribuțiune nu cunoaște darea personală de venit și darea după avere, lipsese o basă mai sigură pentru îndeplinirea evaluării.

Partea cea mai considerabilă a avuției noastre naționale o formează proprietatea fonciară, a cărei valoare se poate calcula în 3 moduri; a) luând de basă proprietățile îngreunate, cari cuprindeau în 1893 un areal de 7.476 mil. jugere catastrale în preț de 866.2 mil. florini, adică 115 florini de juger; după această cheie cele 53.566 mil. jugere catastrale de pământ fructifer valorează 6160 mil. florini sau 12,320 mil. coroane; b) capitalisând venitul curat fasonat, care face 362.95 mil. florini, acesta socotit cu 5% ne dă 7,259 mil. fl. sau 14,518 mil. coroane; în fine c) luând de basă proprietățile, cari au trecut prin moștenire în alte mâini, după această metodă aflăm 9643 mil. florini sau 19,246 mil. coroane. *Media acestor trei metode ne dă suma de 7687 mil. florini sau 15,374 mil. coroane.* Tot la proprietatea fonciară aparțin și minele, al căror venit curat de 38.987 mil. coroane reprezintă cu 4% un capital de 974.680 mil. coroane, la cari sunt a se adauga și salinele prețuite pe basa venitului curat cu 333.5 mil. florini. Astfel *toate minele Ungariei reprezintă o valoare de 1,639.985 mil. coroane.* A treia poziție principală a averii imobile o formează edificiile, a căror taxare e și mai anevoioasă. Luând de basă darea de venit a caselor, care face în Budapesta 3.72 mil. florini, în țara întreagă afară de Budapesta 12.7 mil. florini, și capitalisând aceste cifre cu 6½%, ajungem la rezultatul că valoarea tuturor edificatelor din țară face 2,338.968 mil. florini sau 4,432.774 mil. coroane.

A doua parte esențială a averii naționale o formează mijloacele de comunicațiune: drumuri de peatră, linii ferate, navigațiunea, rețelele de poste, telegraf și telefon. Țara întreagă este inzestrată cu o rețea de

drumuri în lungime de 92,023 kilometri, care reprezintă o valoare de 306.7 mil. florini; rețeaua de linii ferate are o lungime de 16,926 km. în care sunt investite 3095.64 mil. coroane nominal, iar după venitul curat de 117.39 mil. coroane capitalisat cu 4% valorează 2,934.75 mil. coroane. Venitul postelor și telegrafelor de 12.8 mil. coroane corespunde cu 4% unui capital de 330 mil. coroane. În total mijloacele de comunicațiune fac 1,939.078 mil. florini.

A mai remas partea cea mai grea, evaluarea averii mobile. Pentru aceasta avem numai oare-cari puncte de mănecare în asigurări. În 1896 erau asigurate valori în total de 2958 mil., dar această sumă nu reprezintă valoarea adevărată și apoi mai trebuie subtrasă valoarea edificatelor; după daunele cauzate prin foc calculată averea mobilă, ajungem la 5071 mil. florini, dar și această sumă e departe de realitate, pentru că numai animalele de casă reprezintă 866.78 mil. florini, iar inventarul agriculturii e prețuit la 2285 mil. florini; mobilierul fabricelor, întreprinderilor comerciale etc. reprezintă 680 mil. florini, singura averea mobilă a statului face 182 milioane. *Pretensiunile față de străinătate* sau valorile streine plasate în țară se pot prețui cu 135 mil. florini.

Față de aceste active stă *datoria Ungariei către străinătate.* Din valoarea obligațiunilor de stat în sumă de 2279 mil. sunt plasate în țară 36.35%, în *străinătate* 63.65% sau 1450.5 mil. florini. Considerabilă este îndatorirea în scrisuri fonciare, obligațiuni și participări la întreprinderi interne. Datoria față de străinătate specificată se prezintă astfel:

titluri de stat	1.450,586.848 florini
scrisuri fonciare	376,428.604 „
obligațiuni comunale	143,863.736 „
diverse acțiuni	345,102.974 „
total	2.315,983.162 florini.

Recapitulând, averea națională totală a Ungariei se compune din

pământ productiv	K 15,374.732,428 = 43.02%
mine	1,639.985,200 = 4.58 „
edificii	4,432.774,386 = 12.40 „
mijloace de comunicaț., „	3,878.156,408 = 10.85 „
avere mobilă	10,142.447,806 = 28.38 „
pretensiuni la străinătate „	270.447.000 = 0.77 „
total K	35,738.543,228 = 100%
datorie către străinătate „	4,631.966,324
rămâne avere curată de K	31.106,576.904

Din această avere partea statului face 4,144 milioane coroane.

A FACERI DE DARE.

Contribuțiunea societăților pe acțiuni în Austria. Estragem din „Wiener Abendpost“ următoarele: După ce în 21 Septembrie s'au înaintat ministeriului de finanțe decisiunile judecătorei administrative în chestiunea cunoscutelor procese pentru darea de câștig a liniilor ferate, acesta pregătesce un adaos la instrucțiunea de executare a legii despre darea de câștig, prin ce se va produce în mai multe puncte o ușurare nu neînsemnată a contribuțiunii societăților pe acțiuni. Publicațiunea acestei instrucțiuni se speră că va urma în câteva zile, pe când memorandumul înaintat

de industriații austriaci cu privire la scăderile observate în praxa contribuțiilor, va forma obiectul unei instrucțiuni către oficiile de dare, care probabil încă se va publica în decursul acestei luni.

COMUNICAȚIUNE.

Urcarea vitesei pe unele linii ale căilor ferate de stat reg. unghurești. Ministrul de comerț a încuviințat, ca trenurile de persoane, cari circulează pe liniile Timișoara—Baziaș și Seghedin—Rókus—Szabadka, să poată face pe ora 70 kilometri în loc de 55 km. ca pân' acum.

Calendarul săptămânei.

(3—9 Novembre st. nou.)

Țițe	Cal. Greg.	Cal. Iulian
Dum.	3 Hubert	21 Cuv. Ilarion
Luni	4 Carol Bor.	22 Păr. Averchiu Epis.
Marti	5 Emeric	23 Ap. Iacob frat. Dlui
Merc.	6 Leonard	24 Muc. Areta
Joi	7 Engelbert	25 Muc. Marcian
Vineri	8 Gottfried	26 (†) M. Muc. Dimitriu
Sâmb.	9 Teodor	27 Muc. Nestor

Tîrgurile (Bălciurile).

(23—31 Octombrie st. v.)

Octombrie 23. Morisdorf.³ Teaca.² 25. Beiuș (până în 26-lea). Chendu mic.³ Cubin. Drag.³ Someuta mare.¹ 26. Dobra. Făget. Năsăud.² 27. Bălceciu.³ Csik-Szt.-Márton.² Gyoma (până în 28-lea). 28. Cermeiu. Jombolia. 29. Baghion. Cianadul maghiar. Covasna. Mănășturul ung.¹ Mercurea.² Murăș-Oșorheiu.³ Șeica mică. 30. Barot.³ Farkașlacă.² 31. Coțmani. Hunedoara.³

⁰ = în aceeași zi și țîrg de vite, ¹ = 1 zi, înainte țîrg de vite, ² = 2 zile înainte țîrg de vite, etc.

Bursa de mărfuri din Budapesta.

Cursul din 30 Octombrie 1901.

Grâu de Bănat	prima per 50 kg. vinde	8-20
" " Tisa	" " " " " "	8-55
" " Pesta	" " " " " "	8-45
" " Alba-reg.	" " " " " "	8-55
" " Bacica	" " " " " "	8-25
Secară	" " 100 " " " "	7-—
Orz	" " " " " "	6-10
Ovės	" " " " " "	7-40
Porumb	" " " " " "	5-25
Rapiță	" " " " " "	—
Untură de pore B.-Pesta	" " " " " "	51-—
Slănină (clisă)	" " " " " "	44-50

Bursa de Bucuresci.

Cursul din 29 Octombrie 1901.

Renta amort. 1881 de 5%	vinde Lei	90-—
" " internă 4%	" " " "	77-50
" " externă 4%	" " " "	78-—
" " 1898 4%	" " " "	79-—
Fonciare rurale 5%	" " " "	92-75
" " 4%	" " " "	77-—
Scris. fone. urb. Bucuresci 5%	" " " "	78-—
" " " Iași	" " " "	73-25

Bursa de efecte din Viena și Budapesta.

Cursul din 30 Octombrie 1901.

%	V A L O R I	Viena vinde	Bpsta vinde
Datoria publică comună.			
5	Renta unit. Bancnote, Mai, Nov., 16% dare	98-75	98-70
5	" " arg. Ian., Iulie. 16%	98-50	98-55
5	Losuri d. a. 1854 à fl. 2 ^o — v. c. 20%	192-50	192-50
5	" " " 1860 à fl. 500— " 20%	139-75	140-50
5	" " " 1860 à fl. 100— " 20%	171-—	172-—
—	" " " 1864 à fl. 100— " 20%	219-—	218-50
Datoria publică austriacă.			
4	Renta austr. aur., scut. de dare	118-75	119-40
—	" " Cor.	95-70	95-75
3 1/2	" " de invest.	84-35	—
Datoria publică ungară.			
4	Renta ung. aur, scut. de dare	118-75	119-10
4	" " Cor.	93-20	93-35
4 1/2	Impr. C. ferate d. a. 1889, aur, " " "	122-15	122-25
4 1/2	" " " " " 1889, arg. " " "	100-80	100-50
4 1/2	" " " " " 1876, aur. " " "	120-—	120-—
—	" " ung. cu premii à 100 fl.	179-50	180-50
4	" p. regul. Tisei sc. de dare	144-80	146-—
4 1/2	Oblig. ung. de regalii " " "	100-60	100-—
3	Impr. p. regul. Porții de fier " " "	84-10	84-65
4	Oblig. rurale croato-slavone " " "	94-20	94-50
4	" " ungare " " "	94-—	94-25
Alte datorii publice.			
5	Los. p. regularia Dunării, à 100 fl.	265-25	—
5	Obl. Soc. Temeș-Bega	93-65	94-—
—	Imp. cu prem. al orașului Viena	405-—	405-—
3	Oblig. " " sêrbesci à 100 fr.	81-25	81-—
—	Oblig. cu premii a C. fer. turc. à 400 fr.	92-50	—
—	Impr. bulgar 1889	96-50	98-—
Scrisuri fonciare și a. a.			
4	Inst. de Cred. fone. austr.	95-50	—
3	" " " " " cu premii, 1880	261-—	130-50
4	Banca austro-ungară	100-—	100-—
4	" " " " "	100-—	100-—
4 1/2	Banca comer. ung. Pesta	98-25	98-25
4 1/2	Obl. com. ung., Pesta, amort.	103-—	103-—
4	" " " " " 50 ani	94-—	94-—
4 1/2	" " " " " Casei de păstr., cap., Pesta	99-—	99-25
4 1/2	Inst. de credit fonciar ungar	100-80	100-50
4	" " " " "	92-75	92-50
5	Banca hipotecară ungară	98-50	98-25
4 1/2	" " " " " cu premii	249-25	123-50
4 0/10	Casa de păstrare regnic. Pesta, 50 ani	91-75	92-50
5	Albina, Sibiu	—	102-—
4 1/2	Cassa de păstrare Sibiu, em. IV.	99-25	99-25
4 1/2	Inst. de credit fonciar Sibiu, em. IV.	99-25	99-25
Losuri.			
	Basilica. à fl. 5-	16-60	16-50
	Credit, à fl. 100-	402-50	405-—
	Clary, à fl. 40- v. c.	156-—	—
	Soc. p. Navig. Dunăreană, à 100 fl. v. c.	540-—	—
	Buda, à fl. 40-	175-—	173-—
	Pálffy, à fl. 40-	172-—	175-—
	Crucea roșie austriacă, a fl. 10-	49-—	51-—
	" " ungară, à fl. 5-	25-—	25-—
	Rudolf, à fl. 10-	60-—	—
	Salm, à fl. 40- v. c.	240-—	—
	Salzburg, à fl. 20-	81-—	—
	St. Genois à fl. 40- v. c.	275-—	—
	Triest, à fl. 100- v. c.	200-—	—
	" " " " " à fl. 50-	405-—	—
	" " " " " „Jó sziv“, à fl. 4-	—	9-50
Valute.			
	Galbini austr. sau ung.	11-37	11-40
	" c. reg.	11-35	11-35
	Napoleon'or (20 franci sau 8 fl. v. a.)	19-06	19-08
	20 Marce germ. aur	23-51	23-54
	5 ruble rusesci	—	—
	Bilete germ. 100 M.	117-35	117-42
	" franc. 100 Fr.	95-32	95-45
	Ruble, bilete, 100	254-50	255-—
	Lei românesci, 100	—	—